

Benoni

Çeviri Behçet Necatigil

Knut Hamsun

Nobel Edebiyat Ödülü

Roman

BENONİ
Knut Hamsun

Dünya Roman - Öykü

TİMAŞ YAYINLARI | 4657
Dünya Edebiyatı Dizisi | 60

EDİTÖR
Ayşe Tuba Ayman

KAPAK TASARIMI
Barış Şehri

İÇ TASARIMI
Nur Kayaalp

1. BASKI
Ağustos 2019, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-3022-4

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No:5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr
timas@timas.com.tr
f t t timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT
Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No:8
Davutpaşa-Topkapı / İstanbul
Telefon: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI
© Knut Hamsun, *Benoni* orijinal adıyla Gyldendal Norsk Forlag AS tarafından
yayımlanan bu kitabın Türkiye'deki tüm yayın hakları Timaş Basım Ticaret ve
Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. Tanıtım amacıyla yapılacak alıntılar dışında hiçbir
şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

KNUT HAMSUN

1890'dan başlayarak dünyanın sayılı romancıları arasına girecek ve Knut Hamsun adını alacak olan Knud Pedersen, Norveç'in kuzeyinde Lom kasabasında doğdu (04 Ağustos 1859). On sekizinde, bir şiir ve hatta bir de küçük bir aşk romanı yazdı, *Esrarengiz Adam* başlıklı. Bu roman, gezginlik yıllarında tanıştığı bir kitapçı tarafından bastırıldı da. Bir yıl sonra daha büyük, epik bir eser kaleme aldı. İbsen'i okumuştı, onun etki ve büyüüsü altında bulunuyordu. *Bir Karşılaşma* adındaki bu kitabı da, Bodö'de bir kitapçı yayımladı. İmzasını Knut Pedersen Hamsund diye atmıştı.

Tasarılar, planlarla doluydu kafası ve yirmisinde bile değildi henüz. Norveç'ten Amerika'ya uzanan maceralı hayat hikâyesinde birçok zorlukla karşılaştı Hamsun, ama yaşadıklarından ilham almayı, bunları birer edebiyat şaheserine dönüştürmeyi ustalıkla başardı aynı zamanda. Otuzu aşkın eseri arasında *Açlık*, *Pan*, *Victoria*, *Sonbahar Yıldızları Altında*, *Hüzünlü Havalarda*, *Son Mutluluk*, *Rosa*, *Benoni*, *Dünya Nimeti* en önce hatırlanan romanlarıdır. 1920 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır.

Denizle Benoni'nin evi arasında bir orman uzanır. Benoni'nin değil, köyün malıdır; köknar, huş, telli kavak karışımı bu büyük orman.

Yazları belli zamanlarda iki köyün halkı gelir, yerleşirler bu ormana; istedikleri gibi kesip biçerler ağaçları; işler bitip de odunlar evlere taşındı mı orman yine bir yıl süren eski sessizliğine gömülür; hayvanlar, kuşlar yeniden tam bir sükûna kavuşur. Zaman zaman bir köyden ötekine giden bir Lapon geçer bu ormanın içinden; başka vakitler kış yaz Benoni'nin yoludur bu orman. Ne yağış der, ne kurak yürür gider; hiçbir engelden yılmayan, ayağına gövdesine sağlam, bir yaman delikanlıdır Benoni.

Benoni, kıyının öteki insanları gibi balıkçıdır. Balıkçılığı yanı sıra dağ aşırı posta getirip götürür; bu yolculuğu on beş günde bir yapar, bu işine karşılık küçük, belli bir ücret alır. Böyle üç ayda bir devletten belli bir maaş alamaz öyle herkes; işte bunun için de emsali arasında işini bilen biridir o. Ötekilerden biri, falanca veya filanca, ara sıra ringa avından köye eli dolu döner; parasına, gördüğü itibara böbürlenir böbürlenmesine; ama uzun sürmez bu. Zavalıcıklar, Sirilund'daki tüccar Mack'a öyle borçludurlar ki bu borçları ödedikten sonra ellerinde kala kala, servetlerinin sevinciyle yollarda ısılık çaldıkları günlerin bir kuru hatırası kalır. Beri yanda Benoni, kör değneğini bellemiş, her yıl devletin

postasını taşır da taşır; işini bilir o; posta çantasının üzerinde hükümetinki gibi armalı, aslanlı bir kilit vardır.

Bir sabahıtı; Benoni ormandan geçiyor, dağı aşmak istiyordu. Yazdı, köylüler ormanda yer yer odun kesiyorlardı. Komşu köy rahibinin de kızı aralarındaydı, tüylü bir şapka vardı kızın başında.

İşte Benoni geliyor, eve kadar onunla giderim, dedi kız. Kızın adı Rosa idi. Benoni selam verdi; “Benimle yetinirseniz hay-hay!” dedi.

Mağrur, kibar bir kızdı Rosa; Benoni onu küçüklüğünden tanırdı, bir yıldır gördüğü yoktu. Nereledeydi acaba?

Ve kayyum çiftliğinde oturan kayyum Arentsen’in bir oğlu vardı; şimdi birkaç yıldır güneyde hukuk öğrenimi yapan kafalı bir delikanlı. Bunca zamandır köyde olmadığına göre, herhalde Arentsen’in oğluna gitmişti Rosa. İşin doğrusunu kimse bilmiyordu. Pek az konuşurdu Rosa.

Eh, onun da ufak tefek sırları olacaktı tabii; kendi de istekleri de bir acayıptı Rosa’nın. Mesela bugün. Saat sekiz sularında ormanda bulunabilmek için sabahın dördünde dere tepe yollarına düşmüş olması gerekirdi. Öylesine pervasız ve ataktı Rosa. Babası da gururlu ve yaman bir adamdı; boş vakitlerinde ava çıkar, çeşit çeşit hayvanlar avlardı. Ünlü bir vaizdi de sonra.

Benoni ile Rosa, konuşa konuşa bir iki saat yürüdüler; Rosa birçok şey sordu Benoni’ye. Bir yere oturup yorgunluk aldılar. Benoni, yoksul harcı yol azığından buyur etti, kız da bir güzel yiyerek Benoni’yi şereflendirdi. Sonra bir saat daha yürüdüler; sıcak ve sağanak halinde bir yağmur yağmaya başladı, Rosa bir yere sığınmalarını önerdi. Ama devletin postasını götüren Benoni’nin vakti yoktu pek. Bir süre daha yürüdüler; derken Rosa, ayağı kaydı, çamura düştü, yürüyemez oldu.

Benoni kızın haline baktı, acıdı. Gökyüzüne baktı, yağmurun az sonra dıneceğini anladı; kızı memnun etmek için, “Bir kayanın altına otursak, olur mu?” dedi.

Sarp bir kayanın yanına gittiler, büyükçe bir oyuk buldular.

“Burada mükemmel oturabiliriz,” dedi Rosa ve sürünerek oyuga girdi. “Aslanlı çantanı da versen, Benoni, üzerine otururduk.”

“İşte bunu yapamam!” cevabını verdi Benoni, korku içinde. “Ama eski bir ceketı hor görmezseniz, buyurun!”

Benoni ceketini çıkardı, üzerine oturması için küçük hanıma verdi.

“Ne de çevik!” diye düşündü herhalde kız; delikanlı pek hoşuna gitmişti. Benoni’ye takıldı, sevgilisinin de ismini öğrenmek istedi.

On dakika kadar geçti, Benoni oyuktan dışarı çıktı, gökyüzünü tekrar gözden geçirdi. O sırada yoldan bir Lapon geçiyordu. Lapon Benoni’yi gördü. Lapon da üstelik Gilbert.

“Yağıyor mu hâlâ?” diye sordu Benoni, bir şey söylemiş olmak için. Biraz şaşırmış, bozulmuştu Benoni.

“Yok. Hava açtı,” diye cevap verdi Lapon.

Benoni, posta çantasını, ceketini oyuktan dışarı çıkardı; sonra da rahibin kızı dışarı çıktı.

Lapon'un gözünden kaçmamıştı bu...

Ve Lapon Gilbert kıyıya vardı ve haberi köye yaydı ve hatta Sirilund’daki mağazaya götürdü.

O günden sonra köylüler, “Ee, Benoni, rahibin kızı Rosa ile mağarada işin neydi bakalım?” diye takılmaya başladılar oğlana. “Yarı çıplak, ateşin başına vurmuş, çıkarsın ha, mağaradan dışarı, ceketsiz meketsiz. Nedir bunun manası, de hele!”

“Manası şudur ki dedikoducunun birisin sen!” diye karşılık veriyordu Benoni, bir devlet memuru ciddiyetiyle. “Bu lafı çıkaran Lapon’u elime bir geçirsem!” Ama aradan vakit geçti ve Lapon Gilbert, Benoni’nin karşısına çıkmayı göze aldı.

“Yahu sen o gün mağarada ne yapıyor, ne işler beceriyordun?” dedi Lapon, kollayarak ve güneşe bakıyormuş gibi gözlerini kırıştırıp gülümsedi.

“Sen karışma!” dedi Benoni pek manalı bir şekilde, sonra o da gülümsedi, Lapon’a başkaca bir şey yapmadı.

Benoni, kendisiyle rahibin kızı Rosa hakkında dolaşan dedikodulardan biraz böbürlenmeye başlamıştı. Noel yaklaşıyordu; fakir fukara arkadaşlarıyla Noel şerefine içki masasında otururlarken işleri tıklarında bir adamdı artık. Lensmann, şimdi onu mübaşir de yapmıştı. Bütün artırmalarda, rehinlerde artık Benoni de bulunuyor, okuyup yazması iyi olduğu için kilise yamacında Lensmann’ın bildirilerini de artık ona okutuyorlardı.

Evet, hayat, Benoni’den, postacı Benoni’den güler yüzünü, iltifatlarını esirgemiyor, Benoni neye el atsa bahtı yaver gidiyordu. Rosa, rahibin kızı, artık onun erişemeyeceği bir şey olmaktan çıkacaktı yakında.

“Ah o gün mağarada olanlar!” dedi Benoni ve ağzını şapırdattı.

“Kızı tavladığını da iddia edemezsin ya?” diye sordu arkadaşları.

Benoni cevap verdi:

“Ta kendisi!”

“Yok yahu? Yani kızı şimdi sen mi alacaksın?”

Benoni tekrar cevap verdi:

“Telaş etme! Bu yalnız ve yalnız benim bileceğim iş?”

“Peki ama kayyum çiftliğinin Nikolai’ı ne der buna?”

“Nikolai ne mi der? Ne diyebilir? Hiç! “

Mesele anlaşılmıştı.

Birçokları sık sık bunun lafını ettiklerine göre yalan tarafı kalmamıştı işin. Kim bilir, Benoni buna belki kendisi de inanmaya başlamıştı şimdi.

2.

Komşu köydeki sayın rahip Jacob Barfod birisine bir haber gönderip de kendisiyle görüşmek istediğini bildirdi mi, kalkıp rahibe gitmek olmalıydı çağrılan kimsenin yapacağı tek şey. Rahibin çalışma odasına iç içe iki kapıdan girilir, köylüler başlarından kasketlerini daha bu iki kapı arasında iken çıkarırlardı.

Ertesi sefer postayı getirdiği vakit rahip, Benoni’yi çağırttı.

“İşte boşboğazlığımın cezası!” diye düşündü Benoni korku içinde, “Övündüğümü haber aldı rahip; mahvedecek, rezil edecek şimdi beni!” Rahip adam gönderip çağırttığı için de içeri girmekten başka çare kalmıyordu. Benoni iki kapı arasında başından kasketini çıkarıp odaya girdi.

Fakat korkulacak bir hali yoktu bugün rahibin. Aksine, Benoni’den bir ricada bulunmaktı maksadı.

“Şu mavi tilki postlarını görüyorsun ya!” dedi. “Taa kış başından beri duruyorlar burada. Başımdan def edemedim. Al da Sirilund’a, Mack’a götürüver!”

Benoni öyle ferahlamıştı ki çenesi açıldı:

“Hay hay, memnuniyetle. Hemen bu akşam, bu akşam saat altıda.”

“Mack’a da söyle benden, sekiz on taler arasındadır mavi tilki.”

Yüreğine su serpilmiş Benoni, yeniden dil dökmeye girişti:

“Hangi on taler? Yirmi deyin, yirmi! Bunları böyle yok pahasına vermeyin, sakın ha!”

“Parayı da sen al, getir, Benoni.”

“Evet, ilk gelişimde. Şüphesiz, şimdi nasıl karşınızdayım, o da öyle! Parayı masanıza şuracığa koyacağım.”

Benoni, dağı aşip evine giderken kendinden, hayatından memnun, ne açlık duyuyordu, ne yorgunluk. Buyurun! Rahip onu kendi işlerinde kullanmaya başlamıştı bile; onu artık aileden sayıyordu bayağı. İleride de Matmazel Rosa’da ilerleme olacaktı tabii.

Deri başına sahiden de on taler aldı, parayı eksiksiz, tastamam getirdi. Ama rahip yoktu o gün; Benoni rahibin hanımını buldu, parayı ona verdi. Zahmetine karşılık Benoni’ye kahve, şnaps ikram ettiler.

Ve Benoni tekrar yola koyuldu, kıyıdaki kulübesine gitti. Bir sürü düşünce vardı kafasında. Matmazel Rosa’nın da artık harekete geçmesi gerekirdi, bahara bir şey kalmamıştı, karar verme zamanı gelmişti.

Benoni, rahibin kızına bir mektup yazdı; pek de güzel başardı hani.

Mektubun sonunda Matmazel Rosa’dan, kendisinden büsbütün el çekmemesini rica ediyordu açıkça. “Hürmetkârınız, mübaşir Benoni Hartvigsen.”

Mektubu kendisi götürdü...

Ama hayat Benoni’ye güler yüz göstermeyecekti artık.

Övünmesi, Noel içkisi başında utanmadan kıvırdığı yalanlar; eninde sonunda komşu köyün ve Rosa’nın kulağına varmıştı. Berbat zamanlar başlıyordu.

Rahip, Benoni'ye yeniden haber gönderdi. Benoni son zamanlarda hep yaptığı gibi güzel, şık giyinmiş; üsttekinin önünü açık tutmak için sırtına iki avcı ceketi birden geçirmişti; güzelim bir basma gömlek de caba!

“Mektuba cevap!” diye düşündü Benoni. “Niyetlerimi öğrenmek istiyor, haklı! Kızları baştan çıkaran, aldatan alçaklar çok şu dünyada; ama ben onlardan değilim ki!”

Benoni, içinde bir sıkıntı hissediyordu. Rahip çiftliğine varınca bir şeyler öğrenmek için önce mutfağa girdi; oradakilerin yüzünden bir şeyler okuyabilirdi belki.

“Rahip sizinle konuşmak istiyor,” dedi hizmetçi kızlar.

Mektubuna hadi bilemedin ne cevap alacaktı: “Hayır!” Dahası yoktu ya bu işin. Eh, buna da mertçe katlanacaktı tabii. O da zaten rahibin kızına hiçbir zaman öyle deli divane olmamıştı.

“Pekâlâ!” dedi kızlara, ayağa kalktı. “Ben de hemen içeri gidiyorum.” Eliyle saçlarını düzeltti; kabarık ve saçaklıydı saçları. Çalışma odasına doğru yürürken benden sadece yeni bir iş rica edecek, diye düşünüyordu.

Odaya girdiği vakit karşısında hem rahibi, hem de kızını buldu. Selamına ne rahip karşılık verdi, ne de kızı. Rahip ona bir kâğıt uzattı, “Oku şunu!” dedi.

Sonra rahip, odada dolaşmaya başladı; Rosa dimdik ve dilsiz, yazı masasının yanında ayakta duruyordu.

Benoni okumaya başladı. Bu bir açıklama idi: Kendimle Matmazel Rosa Farfod hakkında şeref kırıcı yalanlar uydurup yaymış olan ben, Benoni Hartvigsen, bu uydurma haberleri alenen tekzip ve hepsinin alçakça ve gerçek dışı olduğunu beyan ederim.

Benoni'ye okuması için bol vakit bırakmışlardı. Benoni'nin titremesi gittikçe artan ellerine, uzun süren susmasına kızan rahip, sonunda duramadı, sordu:

“Hâlâ okuyup bitiremedin mi?”

Hafif bir sesle, “Bitirdim!” diye cevap verdi Benoni.

“Sen ne diyorsun bu işe?”

Benoni kekeleydi, “Öyle herhalde. Buydu olacağı.” Ve başını salladı.

“Otur şuraya, açıklamanın altına at imzanı!” dedi rahip.

Benoni kasketini yere bıraktı, bitkin, masaya gitti ve imzasını attı; altına da eski alışkanlık uzunca bir kuyruk çekmeyi unutmadı.

“Şimdi bu kâğıt senin köyün Lensmanı'na gönderilecek, kilise yamacındaki toplantıda köylülere okunup ilan edilecek,” dedi rahip.

Benoni sersemlemiş, düşünemez olmuştu, cevap verdi: “Evet, öyle tabii!”

Bütün bu süre içinde Rosa, dimdik ve dilsiz, yazı masasının yanında ayakta durmuştu.

Hayat artık güler yüz göstermiyordu. Derken bahar geldi; kargalar dal parçaları taşıyıp yuvalarını kurmaya başladılar. İyi ama sevinçler, şarkılar, gülüşler, esenlikler hani nerede? Ringa avı bol oldu; Benoni'ye faydası? Üç dalyanda biraz biraz hissesi vardı; Benoni içinden şöyle düşünmüştü: “Rahibin kızı Rosa ile benim işimize yarar bu hisseler!” Ne kadar da aptalmış meğer!

Kahrından ötürü, bir gün bir gece, yataktan çıkmadı; evin yaşlı hizmetçisinin geldiğini, gittiğini, yine geldiğini hep yatağında

seyretti. Kadın, “Hasta mısın?” diye sordukça, “Hastayım,” dedi; “Şimdi biraz iyice misin?” diye sordukça boynunu büktü: “Eh,” dedi, “şimdi biraz iyiceyim!”

Ertesi gün de yatakta kaldı. Cumartesi oldu. Adamın biri, Lensmann’dan bir paket getirdi.

“Lensmann’ın adamı bir paket getirdi,” dedi hizmetçi, yatağının başında.

Benoni cevap verdi:

“Yaa, koy oraya paketi!”

Yarın okuyacağım bildiriler bunlar, diye düşündü Benoni. Biraz daha yattı, birden kalkıp paketi açtı: Artırma ilanları, hapisten kaçanların listesi, yıllık vergi dağıtım cetvelleri. Sonra da kendi açıklaması. Benoni her iki eliyle başını tuttu.

Demek bu işi kendisi yapacaktı, kilise yamacında ortaya çıkacak, kendi rezaletini ilan edecekti!

Dişlerini sıktı, “Ah ah, Benoni!” dedi.

Ama ertesi gün olup da güneş ortalığı nura boğunca kendi açıklamasını okumadı Benoni. Öbür evrakın hepsini okudu da bir bunu okumadı; güneş, çok yakıcıydı güneş; üstelik yüzlerce göz, yüzüne dikilmişti.

Ezik, bitkin, evinin yolunu tuttu; yolda kendisine arkadaşlık etmek isteyenlerden kaçmış, yalnız olmak için orman ve bataklık yoluna sapmıştı. Ah ah, işte sonuncu defa ona, dur beraber gidelim, demişlerdi de Benoni bu teklifi reddetmişti; bundan sonra ona kim teklif ederdi bunu? Hiç kimse!

Benoni’nin kilise yamacında evrak sakladığı çok geçmeden meydana çıktı. Ertesi pazar, Lensmann kenarı sırmalı kasketini başına geçirdi, Benoni’nin açıklamasını o kadar kişinin önünde çıkıp okudu.

Köyde duyulmadık bir hadise oldu bu; dedikodusu dünyayı tuttu. Benoni mahvolmuştu; postayı son defa taşıdı, aslanlı çantayı teslim etti. Bu uçsuz bucaksız dünyada artık hiçbir şey değildi Benoni.

Kulübesine kapandı, tam bir hafta düşündü kurdu, üzüldü. Derken bir akşam bir dalyancı çıkageldi kulübeye; balıktan Benoni'nin payına düşeni getirdi. "Teşekkür ederim!" dedi Benoni. Ertesi akşam da dalyancı Norum uğradı. Norum, Benoni'nin kulübesi yakınlarında bol balık avlamıştı. Norum Benoni'ye ağ başına üç hissedenden başka bol miktarda kıyı payı verdi. "Teşekkür ederim!" dedi Benoni.

Almış almamış, Benoni'nin harcayacak yeri yoktu ki bunları!

3.

Sirilund'daki tüccar Mack, istemesin yoksa, bir kimseye iyilik de edebilirdi, kötülük de. Kalbi hem fesattı onun, hem temiz. Dilediğini yapmakta, yaptırmakta Rosengaard'daki kardeşi Mack'a beniyor, ama ara sıra Rosengaard'daki Mack'ın cesaret edemediği şeyleri de yapmaktan yana kardeşini geçiyordu.

İşte bu Mack, Benoni'ye birini yollayıp derhal Sirilund'a gelmesini bildirdi. Benoni, üstelik Mack'ın mağaza kalfalarından olan habercinin peşine takıldı.

Benoni'nin dünyadan, her şeyden gözü yılmıştı bir kere; "Beni ne yapacak acaba?" dedi korka korka. "Nasıl, öfkeli mi?"

"Seni ne yapacağını ben bilemem," cevabını verdi kalfa.

"Hayırlısı, gidelim bakalım!" dedi Benoni, endişeli bir sesle.

Mack'ın yazıhanesi önüne vardığında her zamankinden daha bitkin, daha süklüm püklümdü Benoni. İçeri girmeden ök-

sürmesi, kendine çekidüzen vermesi öyle uzun sürdü ki Mack içeriden duydu onun sesini, birden kapıyı açıverdi.

“Ee gel içeri!” dedi Mack. Mack’ın, Benoni’yi kalkındırmak mı, daha da yıkmak mı istediğini kimseler anlayamazdı halinden.

“Fena yaptın!” dedi Mack.

“Evet!” diye cevap verdi Benoni.

“Ama onlar da iyi yapmadılar!” dedi Mack. Bunu söylerken de odada gezinmeye başladı, sonra pencereye gidip dışarı baktı. Birden geri dönüp sordu: “Son günlerde eline oldukça para geçti senin, değil mi?”

“Evet!” dedi Benoni.

“Ne yapacaksın bu paraları?”

“Bilmem. Hepsi bir benim için!”

“Ringa al paranla!” dedi Mack. “Balık hazır, kapımın önünde. Paran çıkıştığı kadar alır, temizleyip tuzlar, basarsın fiçılara, güneye gönderirsin. İstersen fiçiyı da tuzu da benden al!”

Bir zaman ağız açıp bir şey diyemedi Benoni; kesip atarak sordu Mack:

“Ee, yarın başlıyorsun değil mi?”

“Siz istedikten sonra!” cevabını verdi Benoni.

Mack yine pencereye gitti, odaya sırtını döndü, düşünüyordu şüphesiz.

Ha ha, yaman adamdı Mack, kafası işlerdi! Benoni vakit kazanmış oldu, o da kendi yönünden bu işi düşünmeye koyuldu, işten yana anasının gözüydü Mack; kalbi temiz olmaktan çok, fesattı belki de. Kulübesinin önündeki dalyanda duran ringaların çoğu onundu; Benoni bunu biliyordu; Mack şimdi fırsattan faydalanıp balığın bir kısmını elden çıkarmak, iyi paraya satmak

istiyordu. Mevsim ilerlemişti, ringa çabuk bozulurdu. Hem ayrıca büyük fiçı stoğundan, tuzlarından da satış yapabiliirdi Mack. Benoni, bütün bunları zihninden geçirdi, “İş, fiyatta şüphesiz!” dedi.

“Ben sana yardım ederim,” cevabını verdi Mack ve geri döndü, “işini yoluna koyabilirsin tekrar. Sen bir hata ettin, ama onlar da doğru yapmadılar! Artık bu kadarı kâfi!”

Sözlerinde samimi diye düşündü Benoni. Birdenbire gönlünde bir ferahlık, minnettarlık duydu, “Size pek çok teşekkür ederim,” dedi.

Şimdi Mack, tuttuğunu koparan Mack konuşuyordu:

“Komşumuz rahip efendiye bir ufak mektup yazmayı düşünüyorum. Hem ben Rosa’nın vaftiz babasıyım. Kıza ve babasına söyleyecek bir çift sözüm var. Sen onu bana bırak. Senin ne kadar paran var?”

“Eh, hepsi hepsi biraz bir şey tutar.”

“Anlıyorsun ya!” dedi Mack. “Senin liracıklarının bana pek öyle faydası yok tabii. Bunu sen de pekâlâ bilirsin sanırım. Yani mesele o değil. Benim maksadım senin kalkınmana yardım etmek.”

“Teşekkür ederim, sağ olun!”

“Fiyatı sordun, bunu yarın konuşuruz. Gemide buluşalım.”

Mack, konuşmalarının bittiğini bildiren bir baş işareti yaptı; ama Benoni kapıdan çıkıyordu ki seslendi arkasından:

“Bak, unuttum,” dedi. “Mektup lafı etmiştim ya, işte mektup. Al da posta kutusuna atıver, yarın gönderirler...”

Benoni, ringa toptancısı oldu. Balıklarını temizleyip tuzlayan, fiçilerini getirip götüren adamlar tuttu. Sirilund’un Mack’ı

ona işte yine güvindikten sonra hâlâ tereddüt etmek ukalalık olmaz mıydı? Benoni, güçlü bağrında eski sevinçlerinden, eski kudretinden birazını hissetmeye başlamıştı nihayet.

Mack'a kapılıp da öyle sersemce bir alışverişe kalkışmamıştı. Birazcık şevke, cesarete geldiği ilk dakikalardan sonra zeki, makul o eski delikanlı olmuş, ringaya parasının tamamını yatırmamıştı. Yarıyı yeter, diye düşünmüştü. Hem sonra Mack'ın mektubu rahip Barford'a gitmişti madem; Mack mektubu artık geri alamazdı ki!

Benoni ringa satın aldı, tuzladı; tekrar toparlanmaya başlamıştı. İşyerine gidip gelirken köylülerin şimdi kendisini yine selamladıklarını görüyor, aralarına bir tüccar olarak karıştığı için konuşurken kendisine “siz” dediklerini işitiyordu.

Onun bu ringa ticareti zararlı kapanabilirdi; Mack bile başlangıçta umduğu kazancı bin güçlülle sağlayabilmişti. Ama Mack balıkları iki yük gemisine doldurup Bergen'e toptan gönderdiği halde, Benoni küçük ölçüde Mack'ın yatlarından birini kiraladı, yanına iki adam alıp balıkları baharda güneye kendisi götürdü. Küçük büyük iskelelere yanaşıp malını fıçı fıçı, yavaş yavaş sattı. Kötü de olabilirdi sonuç; az kazandı, kazandığını bir kenara koydu. Haziran ortalarında döndü, geri geldi.

Tesadüf, yolda rahibin kızı Rosa ile karşılaştı yine. Benoni ona kilise önünde rastladı, Rosa bir ata binmişti. Kilisenin oralarda atlı bir kimseye pek seyrek rastlanırdı; kiliseye gidenlerin hepsi merakla Rosa'ya bakıyorlardı. Benoni ezile büzüle, yavaşça şapkasını çıkarıp selamladı Rosa'yı; Rosa'nın başını eğerek verdiği selama nail oldu. Yüzünde bir sıkıntı ifadesi yoktu Rosa'nın; sonra Rosa atını yine bayağı yürüyüşle sürdü; başındaki tül, rüzgârda mavi duman gibi peşi sıra dalgalanıyordu. Bir hayale benziyordu Rosa.

Benoni, kiliseden eve bu sefer de bataklık ve orman yolundan geldi. Ben birçok zavallıdan daha acınacak durumdayım, diye düşünüyordu Benoni. Ama onun gibi kibar bir kız işlerimi tekrar yoluna koyduğumu, durumumu biraz olsun düzelttiğimi duymuştur herhalde. Yoksa ne diye selam versin bana?

Yaz sonlarına doğru Mack'ın kurutulmuş morinalarını çektirme ile Bergen'e götürmesi teklif edildi. Bergen'e hiç gitmemişti Benoni; nasıl olsa günün birinde gidecek değil miydi? Başkaları yolu nasıl buluyorlarsa o da öyle bulurdu.

“Bakıyorum, pek çok işte elin uğurlu senin!” dedi Mack.

“Ellerime de ayaklarıma da tekrar sizin sayenizde kavuştum,” cevabını verdi Benoni içinden gelerek ve bu şerefi Mack'a bıraktı.

Funtus çektirmesine kaptan olmak az şey de değildi hani. Benoni şimdi en azdan köy öğretmeniyle bir hizada bulunuyor, parası olduğu için de adalardaki balıkçı esnafından çekinmesine hacet kalmıyordur.

Noel'den epey önce çektirmeyle dönüp geldi; her şey yolunda gitmiş, yelkenliyi çeşitli mallarla doldurup getirmişti; navlun vermemek için Bergen'den bu şekilde mal getirtiyordu Mack.

Benoni çektirmeden karaya çıkarken, iskeledeki halkın selamlarına karşılık verirken kendisini bir amiral gibi hissediyordu. Mack onu iyi, hoş karşıladı; odasında ona şnaps ikram etti. Benoni bu odada ilk defa oturuyordu. Duvarlarda büyük tablolar asılıydı, miras malı yaldızı mobilyalar vardı; tavandan pırıl pırıl kristalleri, yüzlerce saçakları olan bir avize sarkıyordu. Sonra da yazıhaneye gittiler, Benoni hesap gördü, Mack teşekkür etti.

Benoni'nin itibarı eskisine göre çok daha artmıştı; herkes, başta bizzat Mack, ona zamanla Hartvigsen demeye başlamıştı. Devletin postacısı ve mübaşiri olduğu vakitlerde bile kimse onu Hartvigsen adıyla çağırmamıştı; ama şimdi soyadını söylüyor-

lardı. Odasının camlarına perdeler almıştı; haddini bilmezlik denebilecek bir işti bu; nitekim kayyum evinde bunun lafi edildi. Bergen'den birkaç beyaz, zarif gömlek getirmişti; kiliseye giderken bunları giyiyordu...

Noel şenlikleri sırasında Benoni, Mack'ın evine çağırıldı. Mack yalnızdı şimdi; kızı Edvarda Finlandiyalı bir baronla evlenmiş, artık babasının evine gelmez olmuştu; Mack'ın ev işlerini şimdi yabancı bir kadın çekip çeviriyordu; ama işinin eriydi bu hanım, sonra toplantılardan da hoşlanıyordu.

Birçok misafir çağırılmıştı, Rosa da aralarında. Benoni onu görünce ezilip büzülerek odayı boylu boyunca yürüdü, bir duvar kenarına sığındı.

“Matmazel Barfod'u tanırısın...” dedi Mack. “Kin tutanlardan değildir o.”

“Vaftiz babam bana senin suçsuz olduğunu söyledi, Benoni!” dedi Rosa, yapmacıksız ve açık. “Noel'de içki masasındaymıssınız, o sözü bir başkası söylemiş, öyle olunca iş değişir.”

“Ne bileyim... Evet, söyleyen... ben değildim herhalde!” diye mırıldandı Benoni.

“Bu meseleden artık hiç bahsetmeyin,” diye söze karıştı Mack ve bir baba tavrıyla Rosa'yı alıp götürdü.

Benoni rahatlamış, ferahlamış, çevresi aydınlanmıştı. Mack ona yeni bir iyilikte bulunmuş, onu ak yünler gibi yıkayıp ağartmıştı. Kendine güveni o kadar arttı ki yanına gidip Lensmann'a selam verdi. Daha sonra sofrada her bakımdan öbür beyler gibi davranamadı belki, ama her şeye iyice dikkat etti, o akşam bazı şeyler öğrendi. Mack'ın evine bakan hanım yanında oturuyor, Benoni'yi ağırılıyordu.

Sofradaki konuşmalardan Rosa'nın yine kısa bir yolculuğa çıkacağını öğrendi. Gizlice Rosa'ya baktı. Mağrur ve kibardı Rosa,

ne çare, mağrur ve kibar! Ringadan para kazanmışsın, camlarına perde takmışsın, var mıydı faydası? Yükseklerle doğmadın mı hep Benoni kalacaktın yine de! Rosa öyle fazla genç sayılmazdı artık; ama açık kumral, çok güzel saçları vardı; olgun ağzıyla dolgun ve güzel gülüyordu. Sonra ondaki o dolgun göğüsler kimsede olamazdı. Bir daha delilik edip ondan tarafa bakmayacağım, diye düşündü Benoni.

“Fiyortlara ringa akını varmış,” dedi Mack, Benoni’ye yavaşça ve bir telgraf gösterdi. “Yarın sabah erkenden yazıhaneye gel!”

Benoni ise şu sıra evinden çıkmamayı, çektirmedeki kaptanlığı sayesinde eriştiği itibarın keyfini sürmeyi tercih ederdi. Ama ertesi sabah yine de kalkıp Mack’a gitti.

“Sana bir teklifim var,” dedi Mack. “Peşin paraya benim dalyanı vereyim sana, git kendi başına avlan. Dedim ya, fiyortlara ringa akını başlamış.”

Nankör değildi Benoni; dün gece Mack’ın kendisine yaptığı iyiliği düşündü. Şu var ki bu ağın pek işe yarar tarafı kalmamıştı artık. “Bu iş benim harcım değil henüz,” dedi sadece.

“Neden? Yaparsın pekâlâ!” cevabını verdi Mack. “Elin uğurlu senin. Benim için iş değişir, ben hep başkalarını çalıştırmak zorundayım; balık avına gidecek adamım yok ki benim.”

“Ben bu işi sizin hesabınıza yapayım,” teklifinde bulundu Benoni.

Mack başını salladı:

“Ucuza alacaksın,” dedi. “Kayıkları, aletleri, iki dürbünü hepsi içinde. Yok pahasına alacaksın.”

“Düşüneyim hele!” dedi Benoni, sıkıntılı. Uzun uzun düşündü, sonunda ağı satın aldı. Mack’la boy ölçüşemezdi kimse; Benoni Mack’ın teveccühünü kaybetmekten çekiniyordu. Adam tuttu, ağı alıp yelken açtı, fiyortlara gitti.

Şimdi iş Tanrı'nın da inayetine bakıyordu!

Öbür balıkçı kayıklarıyla birlikte üç hafta balık gözledi. Pek azdı ringa. Ağını bir iki attı, adamlarına bir öğün yetecek balık yakaladı sadece, beş on balığa kullanılamayacak kadar kıymetliydi ağ. Neşesi kaçtıkça kaçıyordu; parasının çoğunu hiçbir işe yaramayan, her gün biraz daha çürüyen yarı eskimiş bir ağa yatırmıştı. Mack'ın yaptığı bu iyilik, pahalıya oturmuştu ona.

Bir akşam, "Yapılacak hiçbir iş yok," dedi adamlarına. "Bu gece palamarı çözüp gidelim buradan."

Yelken açıp sessizce yola çıktılar. Sert ve soğuktu geceleyn hava; karaya yakın gidiyorlardı. Sabaha karşı Benoni, yekeyi bırakarak, canı sıkkın, yatmak üzereydi ki denizin ilerisinde bir fısırtı duydu. Karanlıkta bir doğuya baktı, bir batıya; ama fırtınaya benzer bir şey göremedi. Hava bir acayip, diye düşündü Benoni. Yeke başından ayrılmadı; yelkenliyi kara boyunca yönetiyor, deniz yanlarında kalıyordu; ortalık hafif aydınlanmıştı, sisli bir gün başlıyordu. Derken havadaki garip uğultunun yaklaştığını işitti. Birden yerinden kalktı Benoni, gözetlemeye başladı, fazla bir şey görünmüyordu henüz; kuşların uzak çığırışlarından karşılaşacakları şeyin ne olduğunu anladı şu var ki. Hemen adamlarını harekete geçirdi, iş başı yaptı.

Denizden doğru ringa geliyordu.

Karmakarışık muazzam bir balina sürüsü, binlerce kuşun çığırışları arasında ringaları fiyorta doğru sürüyordu.

Benoni'nin kayıkları çok yana düşüyor, neredeyse karaya bitişik gidiyordu. Yelkenleri hazırlayıp fiyorta girene kadar balıklar ve kuşlar yanlarından geçip gitmiş olacaktı. Balinaların, deniz kuşlarının sıçrattıkları köpüklerden bembeyazdı denizin üstü.

Yerimizden ayrılmayacaktık, diye düşündü Benoni, sıkıntılı.